

Knjižna slovenščina v času reformacije

Reformacija je bilo [versko](#), [kulturno](#) in [politično gibanje](#) v [16. stoletju](#), katerega cilj je bila preureditev [rimskokatoliške Cerkve](#).

Njen glavni začetnik je bil nemški duhovnik [Martin Luther](#), ki je [31. oktobra 1517](#) na vrata [cerkve](#) v [nemškem](#) mestu [Wittenberg](#) pribil list s 95 [tezami](#), s katerimi je obsojal tedanje ravnanje rimskokatoliške cerkve. Glavna spodbuda za to dejanje je bilo prodajanje [odpustkov](#) in cerkvenih služb, s katerim je Cerkev želela zaslužiti denar za gradnjo [Bazilike sv. Petra](#) v [Rimu](#). Luther je sprva zahteval le reformo katoliške cerkve, ker pa ga je ta zavrnila, se je oblikovala nova cerkvena organizacija, luteranska cerkev.

Med svojimi tezami je zahteval, naj bo cerkev revna in preprosta, prav tako tudi [bogoslužje](#), cerkev se ne sme postavljati nad državo, zavzemal se je proti čaščenju [svetnikov](#) in [relikvij](#) in [kot zadnje je zahteval, da naj vsak vernik sam bere Sveto pismo v svojem maternem jeziku. Zadnja zahteva je pomembno vplivala na razvoj književnosti v ljudskih jezikih, med drugim tudi na slovensko književnost. V obdobju reformacije so se pojavile prve slovenske knjige.](#)

Sredi 16. stoletja se je na Slovenskem razmahnila [reformacija](#) pretežno luteranske smeri in postavila temelje slovenskega [knjižnega jezika](#) in s tem oblikovanja slovenske jezikovne skupnosti.

Slovcem je reformacija prinesla prvo knjigo v slovenskem jeziku in s tem tudi knjižni jezik. Luthrove ideje je na Slovensko prinesel Primož Trubar.

[Primož Trubar](#) je leta [1550](#) izdal prvi knjigi v slovenskem jeziku, [Abecednik](#) in [Katekizem](#). [Protestanti](#) so izdali še okoli 50 drugih knjig v slovenščini, med drugim tudi prvo slovensko slovnico in leta [1584](#) [Dalmatinov](#) prevod celotnega [Svetega pisma](#). Katekizem vsebuje nekatera pojasnilna poglavja iz protestantskih nauk, šest [pesmi](#), dve [molitvi](#) in [pridigo](#) o [veri](#). Z Abecednikom, ki vsebuje vsega osem listov, pa je hotel, da bi se rojaki iz njega naučili branja.

Prve knjige so bile natisnjene v stari nemški pisavi gotici. Trubar je kasneje ponovno izdal svoji knjigi, katere pisavo sta kasneje izpopolnila Sebastijan Krelj in Adam Bohorič, po katerem pisavo tudi imenujemo bohoričica, ki je v rabi ostala do polovice 19. stoletja.

Slovenščina je bila v 16. stoletju že močno narečno razcepljena. Trubar je za podstavo slovenskega knjižnega jezika vzel dolensko obarvani jezik ljubljanskega pridigarskega izročila, ki je bil razumljiv na širšem slovenskem območju.

Trubarjev knjižni jezik je utrdil **Jurij Dalmatin** s prevodom celotnega Svetega pisma. Do naslednjega prevoda Svetega pisma je preteklo čez 200 let in ker Dalmatinove Biblije niso uničili, je dve stoletji pomagala ohranjati enotnost in ugled knjižne slovenščine.

V 16. stoletju sta poleg Trubarjevega Abecednika izšla še dva jezikovna priročnika. Slovnica in slovar. Prvo slovnico slovenskega jezika je napisal **Adam Bohorič**. Imenovala se je Zimske urice. Napisana je bila v latinščini. Ponatisnili so jo šele v 18. stoletju. V njej je avtor s pravopisom, oblikoslovjem in skladnjo teoretsko utemeljil obstoj slovenskega jezika. V knjigi je idejno pomemben uvod, kjer se pojavljajo pogumne misli o prihodnosti slovenskega naroda. Pomembna so tudi načela črkopisa, ki se po njemu imenuje [bohoričica](#).

Leta 1592 je nemec **Hieronim Megiser** izdal slovar štirih jezikov in sicer nemškega, latinskega, italijanskega in slovenskega.

V 16. stoletju sta se začela in utrdila slovenski knjižni jezik in slovenska pisava in sicer v prevodih verskih besedil kot sta Katekizem in Sveto pismo, v pesmaricah in strokovnih besedilih, kot so naprimer Cerkveni opravilnik slovenske protestantske cerkve, Abecednik, Slovnica in Slovar.

Pomembna dela:

- Primož Trubar : Abecednik; Katekizem; Ta evangeli sv. Matevža; Cerkovna ordninga; Ta celi novi testament
- Jurij Dalmatin : Prevod celotnega Svetega pisma
- Adam Bohorič : 1. slovnica slovenskega jezika ; Zimske urice

Pisave :

- Gotica – stara nemška pisava
- Humanistična latinica
- Bohoričica (Adam Bohorič)